

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΙΤΑΛΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΡΑΦΑΗΛ

(Πίναξ του Φ. Πιλοτί).

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΈΝΑ ΠΑΛΙΟ, ΚΙΤΡΙΝΙΣΜΕΝΟ ΓΡΑΜΜΑ...

Καθώς ήταν σκιμμένη, σκαλίζοντας μέσ' στην παλιά κασέλα, γιά νά βγάλει τή ρόζ τουαλέττα της, μέ τίς μεγάλες φουντωτές νταντέλες, τό φανταχτερό εκείνο φόρεμα, πού τότε βάλει, γιά στενή φορά —πάνε τριάντα-τόσα χρόνια τώρα— μιά τελευταία Κυριακή 'Αποκριάς, ένα χρόνο πριν νά παντρευτεί, έδωσε τό χέρι της κατά τύχη στό μικρό τσεπάκι, δεξιά, και βρήκε ένα χαρτάκι διπλωμένο, ένα κίτρινο χαρτάκι τόσο-δά, ξεχασμένο και παραχωμένο σέ μιά δίπλα τής φόδρας, από μέσα. Τί νάταν, τάχα, εκείνο τό χαρτάκι, τό κίτρινο σέ τό τό χρόνια, πού μύριζε, και κίτρινο, ναφθαλίνη —και τί νά γύρευε, κρυμμένο στό τσεπάκι, και κλειδωμένο στην παλιά κασέλα, πού είχε τόσα χρόνια ν' άνοιχτεί;... Τό ξεδίπλωσε σιγά, μέ περιέργεια, πήγε στό παράθυρο, και διάβασε :

«Είπε τώρα τόσο μήνες, δεσποίνις, πού δέ μπορώ νά βρω τήν ευκαιρία νά σάς πώ τό μεγάλο μυστικό μου! Τόσους μήνες τό κρατώ κρυμμένο, και, μέρα-μόνχα, μου μαραίνει τήν καρδιά!... 'Ισως νά φταίει κ' ή δειλία μου σ' αυτό, νά μήν τολμήσω νά σάς τό φανερώσω — ίσως νά φταίει κ' ή δική σας ή ψυχρότης, κ' ή έπιστολαση κ' ή τυπικός ή πάγος, πού θέλετε νά μπαίνει μεταξύ μας! Κι' όμως, εγώ, δέν παύω νά σάς σκέπτομαι και νά ζω μέ τήν άνάμνησή σας... Περιμένω τήν άπάντησή σας...

“Ένα φτωχό παιδί πού σάς λατρεύει!..”

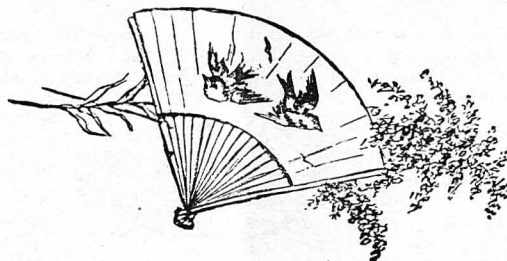
“Έμεινε μέ τά μάτια καρφωμένα στό γραφικόν εκείνο χαραχτήρα, πού τής φαινόταν άγνωστος και ξένος. Στάθηκε σκεπτική κ' άπορημένη, μπροστά στό μικρόν εκείνο γρίφο, πού πρόβαλλε μπροστά της, ξαφνικά, τόσο άνέλπιστα και τόσο άπροσδόκητα —τόσο πειραχτικά, σάν ένα σάνδαλο, τώρα, στά σαράντα της τά χρόνια... Τό διάβασε ξανά, μέ προσοχή, μέ μιά μικρή τρεμουλία στην καρδιά, κ' έβριξε γύρω της τά μάτια της φοβισμένα, μήπως και τήν έβλεπε κανένας —σά νάταν είκοσι χρονών παιδούλα, κ' έκανε κάτι πού δέν έπρεπε νά κάνει, και φυλαγόταν άπ' τά ξένα μάτια, αυτή πού τώρα κόντευε νά κάνει και διασέγγονα... “Έκλεισε

μέ προφύλαξη τήν πόρτα και κάθησε στό χαμηλό ντιβάνι, γιά ν' άφήσει τή σκέψη της έλεύθερη νά καλοθυμηθεί τά περασμένα...”

Και θυμάται πάρα, τώρα, μέσ' στή σύλλογή της, τήν τρέλλα τής 'Αποκριάς εκείνης, τό μεγάλο φιλικό σαλόνι, πού περνούσαν ένα πλήθος μασκαράδες, μέσ' στά φώτα και μέσ' στίς σεργιαντίδες, πού μπλεχόντουσαν άπ' όλες τίς μεριές. Ήταν άπάνω στά δεκαοχτώ της χρόνια, λάμποντας όλη, μέσ' στην πρώτη δυσφορία της, μέ τή ρόζ εκείνη τουαλέττα, πού δέν τήν ξαναφόρεσε ποτέ της από τότε... Θυμάται τίς ματιές τών καθαλιέρον, τίς κουραστικές φιλοφρονησεις τους, κάποια δειλά σφιξίματα χεριών, κάποια λόγια, θεριά και φευγαλέα —άλλά και τόσο διακριτικά— στίς ξαναμμένες άλυσίδες τής καντοίλλιας, ή στά στιφογυρισμάτα ενός ώραίου βάλζ... Θυμάται τόν πατέρα της, στην άκρη, μέ τή μεγάλη στρατιωτική στολή του, τριγυρισμένον από άλλους βαθμοφόρους, όλους μέ τή μεγάλη τους στολή, πού τήν κοιτούσε κάθε τόσο μέ καμιά. Θυμάται τή μητέρα της, μέ τό μαύρι της φόρεμα, καθισμένη σέ μιά πολυθρόνα, τόν άδερφό της —έναν πράσινο περιφότο, μέ μεγάλη κεντητή κουμπιά— και τή μικρότερη της άδερφή, ντυμένη, κ' εκείνη, περιφοτίνα, μέ τή μισή της βελουδένια μάσκα, κ' ένα μεγάλο φρόγγο στά μαλλιά...

Τά θυμάται, όλ' αυτά, τόσο καλά, πού τής φαίνεται γιά μιά στιγμή, και πάρα, πώς βρισχεται στή φωτισμένη σάλα, παραδομένη στό μεθύσι του χροού, κ' αντίκριζει τούς πολυεταίους, μέ τά στολισμένα κρύσταλλα τους, μέσ' στό βαθύ ρυθμό τής μουσικής και τούς μελάνους ήχους τών βιολιών, πού τής δίνουν ένα σίγος στην καρδιά, και γομίζουν μ' άνεξήγητη χαρά τήν παιδική της ξέννοιαστη ψυχή, σάν ποτήρια δυνατού κρασιού, πού φέρνει τό άμια στό κεφάλι...

Παιός άπ' όλους τούς τρελλούς έκείνους, γύρω, νά τής έβαλε μέ τρόπο, μέσ' στην τσέπη, τό φλογερό εκείνο γραμματάκι, πού τό βρίσκει τώρα, κα-

τά τύχη, πρώτη φορά, μετά τόσα χρόνια; Ποιός άπ' τους τρελλούς εκείνους νέους, νάχε τολμήσει, τάχα, την κίνηση αυτή;...

Τους φέρονε δίλους, έναν—ένα, στο μυαλό της, και χάνεται σε πλήθος υποθέσεις: τους ξαναβλέπει με την άσπρη χωρίστρα τους, με τα ξανθά και μαύρα τους μαλλιά, με το μαύρο τους φιογκάκι στο λαμό — άλλους άβγαλτα κι' άνωστάτα παιδιά, κι' ένα χνούδι έλαφρό στα χείλη, κι' άλλους σοβαρούς και μετρημένους, με τρόπους άβροχούς κι' εκζητημένους, λιγόλογους, και πιο προσεχτικούς. Τους ξαναφέρνει δίλους στο μυαλό, και προσπαθεί, μετά τριάντα χρόνια, να τους ξυγίσει και να τους ψυχολογήσει... "Όλοι αυτοί, ποιός ξαίρει πού να βρίσκονται, κι' αν υπάρχουν, κι' αν είνε πεθαμένοι. Μερικοί είνε, τώρα, γέροι, άποκαταστημένοι από χρόνια, κι' έχουν άξιώματα μεγάλα — άλλος πρσθευτής, άλλος γιαντός—καθηγητής του πανεπιστημίου— κι' ένας άλλος πρωθυπουργός. Άλλος, μόλις πέθανε, τον περασμένο χρόνο, κι' άλλος αυτοκτόνησε τρελλός..."

Αυτούς τους λίγους, τους θυμάται καθαρά. Ήταν, όμως, κι' άλλι, πού μήτε τους θυμάται, μονάχα κάποιες φυσιογνωμίες, άλλες νόστιμες και συμπληρητικές, άλλες βλαώδεις κι' άπορουστικές... Κ' ήταν, ακόμα, κι' ένα πλήθος μασκαράδες — ένα σωρό παλιάνιστοι και περρότοι, και μαύρα ντόμινα, και κομικά κεφάλια, κι' απάχηδες με βελουδένια ρούχα, με τό κόκκινο μαντήλι στο λαμό! Μέσα σ' αυτό τό πλήθος των άγνώστων, πού γέρασαν κοντά της, μία στιγμή, και σ' άλλους έδωσε τό χέρι μοναχά, και κι' άλλους χόρευε για λίγο μέσ' στη σάλα, και κι' άλλους άλλαξε διού σύντομα περιάματα — πούν να διαλέξει, και πούν να ξεχωρίσει;...

Θυμάται, βέβαια, διού νέους, πιο πολύ, πού την είχαν πάρει τό κατόπι, και την πολιορκούσαν όλην ώρα, και πού την χωρηθεί, με τις άνοησίες τους και την έπισηνη τους. "Ό ένας ήταν ό τώρα πρσθευτής, κι' ό άλλος, ένας γαλανός περρότος, με βαριά φωνή, μαζοπροσώπου, πού της φανερώθηκε στο τέλος, πώς ήταν από χρόνια γείτονάς της, ένας χάλας, ένας βλάκας και μισός... "Άλλά κι' οι διού τους εάθωώθησαν άμέσως: Δέν ήταν ικανοί γι' αυτό τό πράμα. Της είχαν πει, κι' οι διού, τόσες βλακειές, πού δέ θά ήταν φυσικό και λογικό, να σαρώσουν ένα τέπο γράμμα..."

Και ξαφνικά, θυμήθηκε τον τρίτο. "Ένα παιδί χλωμό κι' άσθενικό, με σκούρα μάτια μελαγχολικά, πού την κοιτούσε, χωρίς να βγάινε λέξη. Τό χλωμό κι' άσθενικό αυτό παιδί, με τα βαθιά και κουρασμένα μάτια, και με τα μαύρα και σγουρά μαλλιά, ήταν και κείνο, κάποιον γειτονόπουλο, φοιτητάκος της φιλολογίας, και πέθανε, μετά διού—τρία χρόνια, σε μία πόλη της Εύρώπης, φησιού... Μ' αυτό δέν άλλαξε ποτέ καμιά κουβέντα, ούτ' έτινχε μαζί του να χόρευε. "Άλλά θυμάται —γιατί να τό θυμάται;— να παραπονεμένα του τα μάτια, τό λυπημένο κι' άγαμινό χαμόγελό του, τό μαραμένο και μεγάλο μετώπο του, με τις διού μικροές προεξοχές, και τό βαθυνωμένα μάγουλά του, και τό άναμικά, λεπτά του χείλη, με μία σειρά κατ'άλκων και κ' άστραφτερών δοντιών... Θυμάται τό συντεταμένο τρόπο του, και με πόση προθυμία παραμερίζε, κάθε φορά πού πήγαινε κοντά του να περάσει..."

Τό θυμάται, τώρα, καθαρά —κι' διού τό είχε τόσο λημπνησει— με τό σοβαρό περιάτημά του, καθώς περνούσε στο σπίτι της μπροστά, κι' έριχνε τα μάτια του, δειά, πολύ δειά, στο χαμηλό της παραθύρι, προς τον κήπο, κάθε βράδι, την ώρα πού βασιλευε, κι' εκείνο γύριζε άπ' τα μαθησιά του, και πήγαινε νορίς να μελετήσει. Της είχαν πει πώς έγραφε και στίχους, και πώς τους δημοσίευε στα περιοδικά —αν και δέν έτινχε ποτέ να δει κανένα... Μιά φιλενάδα της, μάλιστα, πού τ'έταφε, και της μιλούσε με σιμπάθεια γι' αυτό —φοιτήτρια στην ίδια τη σχολή— της είχε πει πώς είχε γράψει κι' ένα ποίημα, άριστομένο σ' όνομά της —κι' τ' άρχικά της: Β. Κ. Δ.— και σε στίχους, όπως λέγανε, καλούς... "Άλλά δέν είχε δώσει σημασία, ούτε τό πήρε ποτέ στα σοβαρά."

Γιατί, τώρα, μετά τόσα χρόνια, να τό φέρονε πάλι στο μυαλό της, και να θυμάται τόσες λεπτομέρειες, πού δέν τις είχε θυμηθεί πρωτίτερα; Γιατί, παραμερίζοντας τους άλλους, να θυμάται τό φτωχό αυτό παιδί, τόσο νοσταλγικά, τόσο βαθιά, αυτή, πού τόχε τόσα χρόνια λησμονήσει, τόσα χρόνια μετά την παντρεία της —την παντρεία της και τό θάνατό του;...

Ξαναδιαβάσει τό κτριμισμένο γράμμα, κι' ή πεποίησή της μεγαλώνει πώς τό φησιού αυτό παιδί της είχε γράψει τις ποηές αυτές άράδες, και της τις είχε βάλει μέσ' στην τσέπη, τόσα χρόνια πού μπροστά... Κι' αυτή δέν έβαλε τό χέρι της να νιώσει, κι' ούτε ξαναφρόσε ποτέ τό πρόμα της, άλλα τόκρινε μέσ' στην παλιά κασέλα, μαζί με τις άλλες άναμνήσεις, γιατί παντρεύτηκε κι' αυτή, τον άλλο χρόνο, και δέν τό ξανακοίταξε ποτέ, ποτέ της πάλι!...

Σκυμμένη, τώρα, μπροστά σ' αυτό τό γράμμα, χάνεται ξανά στα περασμένα. "Όλ' ή περασμένη

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΜΙΖΕΡΙΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΔΥΝΑΜΙΕΣ

ΤΟ ΤΡΑΚ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ ΤΟΥ

(Από την τελευταία έκδοθεισαν μονογραφίαν του Ιατρού κ. Δ. Κουρέτα).

Ποιός δέν ξέρει τό τρακ, τό φοβερό τρακ, την άκατανίκητη τρεμούλα πού πάνει τους ανθρώπους σε μερικές περιστάσεις; Δέν ύπάρχει κανένας άνθρωπος πού να μην έπαβε στη ζωή του από τρακ και κανένας έχει να θυμηθεί μιά τουλάχιστο περίπτωσι αναλόγου παθήματος.

Τό τρακ παρατηρείται κυρίως στους ήθλοποιούς όταν πρόκειται να εμφανιστούν για πρώτη φορά στη σκηνή, μπρός στο κοινό, ή να παίξουν σε κανένα σπουδαίο ρόλο, και φοβούνται μήπως άποτύχουν. Στην περίπτωση αυτή, ασπίζουν, τραυλίζουν, τρεκλίζουν, δέν μπορούν να προχωρήσουν βήμα ή να άρθρώσουν λέξι.

Από τρακ όμως παθαίνουν και οι φοιτητάι, οι όποιοι ενώ είνε διαβασμένοι καλά, κατά την ώρα έν τούτους των εξετάσεων, μόλις παρουσιαστούν στον καθηγητή τους, ζαλιζονται, μεροδεύονται και ή λέν άλλ' άντ' άλλων ή μένουν άφωνοι, σε τράπο πού φεύγουν από κει εκ-μη-δεν-ισ-μέ-νο-ι!... Τό ίδιο συμβαίνει και με τους δεικούς έρωτευμένους, οι όποιοι κατά την κρίσιμη στιγμή καταλαμβάνονται από άτολμία και δέν μπορούν να εκφράσουν στη λατρεία τους τό φλογερό τους αίσθημα.

Από τό πολυάριθμα παραδείγματα πού αναφέρει σχετικά με τό τρακ ή ιστορία, θά παραθέσουμε παρακάτω μερικά.

Η μεγάλη τραγωδός της Γαλλίας Σάρα Μπερνάρ, ή όποια σημείωσε επανειλημένους θριάμβους άπάνω στη σκηνή, δέν μπορούσε ώστόσο να διατηρήσει άπόλυτα την ψυχραιμία της. Στις περισσότερες λοιπόν πρκειρές των έργων πούταίξε, καταλαμβάνοταν από δυνατή συγκίνησι, ή όποια έκανε τα όντια της να τρέμουν ανατριχιαστικά και τις λέξεις να βγαίνουν κομμένες και κατόπιν μεγάλης προσπαθείας από τό στόμα της.

Μερικές φορές ό ύφιστάμενος τό τρακ κυριεύεται από τρεμούλιασμα όχι μόνο των χεριών ή των ποδιών του, άλλα διακλινρω του σώματός του, πράγμα πού κάνει πού δυσάρεστη τη θέσι του. Κάτι ανάλογο έπαβε κάποτε ό περίφημος κωμικός Ντράνε, κατά τη βραδεία της πρώτης εμφάνισώς του στη σκηνή. "Ό έξιστος όμως ήθλοποιός είχε την έτοιμότητα να... εκμεταλλευθί τό πάθημά του καλλιτεχνικά και άπέσπασε έτσι ένθουσιώδη χειροκροτήματα εκ μέφους των θεατών, οι όποιοι θεώρησαν τό τουρτούρσμά του τεχνητό!

Τό τρακ, εκτός του ότι σκίησε πολλές φορές τις ιδέες εκείνου πού μιλεί, άλλωώνει συγχρόνως και την προφορά του. Για τον Μελιέρο, ό όποιός, ως γνωστόν, ήταν μαζί συγχρόνως και ήθλοποιός, λέγεται ότι όταν έταίξε μπρός στο βασιλεία και στους αυλικούς, μέρδευε τα λόγια του τόσο πολύ άπ' τη συγκίνησι, ώστε οι θεαταί δέν καταλάβαιναν τί έλεγε στην άρχή. Σιγά-σιγά όμως έταίριε θάρρος και πρόφερε καθαρότερα.

Τό τρακ δέν μπόρεσε να τό άποφύγη στην άρχή του σταδίου του ούτε ό μεγάλος ρήτωρ της Ρώμης Κικέρων. Καθώς αναφέρει κάπου ό ίδιος, «όταν εκφρονούσε τό πρόοίμο του πρώτου του λόγου, τό πρόσωπό του κτριγισε, τό μυαλό του θλόωσε, τα μέλη του κυριεύτηκαν από τρεμούλα». Επίσης είνε γνωστό για τον ίδιο ότι από φόβο μήπως συγκινηθεί ύπερβολικά, απέφυγε να εκφωνήση αυτοπροσώπως τον περίφημο λόγο του ύπερ του Μιλωνος.

της ζωής ξαναπερνάει στα θολά της μάτια, σε μιάν όπτασία μαγική! Μέσ' στην κάμαρη, τώρα, σκοτεινιάζει. Τό παράθυρο, και κείνο, σκοτεινιάζει, κι' ένα φως, χλωμό κι' άσθενικό, χρωματίζει τό τετραγώνό του, με την αποθεατική του σερνή λάμψη, άν ένας όμημος άποχωρητισμός... "Άπ' τον ύγρό και μαραμένο κήπο, άνεβαίνουν φθινοπωρινά άρώματα, άν άν από πεσμένα, σάπια φύλλα..."

«Περιμένω την άπάντησί σας...». Μά ή άπάντηση δέν έφτασε ποτέ. Και τό παιδί κοιμάται τώρα μέσ' στο χάμα...

Κάποια δάκρυα της έρχονται στα μάτια —δάκρυα όχι από τα συνηθισμένα, άλλα βαθιά, βουβά και αγανά, με μία μυστηριώδη νοσταλγία...

Κι' άξφανα, μέσ' στην άφηρημάδα της, άκούει μιά παιδιάτικη φωνή —μιά φωνή δυνατή και δροσερή— πού ξεσπασε στη διπλανή την πόρτα:

—Μητέρα, δέ θά ρθεις, λοιπόν, να φάμε;...

Σκυμνίζει γρήγορα τα νοτισμένα μάτια της, βάζει ξανά τό γράμμα μέσ' στην τσέπη, κλειδώνει την κασέλα βιαστικά, και πάλι πάλι στην τραπεζαρία, πού την περιμένουν τα παιδιά της, καθισμένα γύρω στο τραπέζι, μπροστά στη μεγάλη τη σουπεέρα—και πού γελάνε με τό πάθημά της, πού να λησμονηθεί στην κάμαρά της, κι' οι άλλοι, μέσ' στην ξαφνική τους πείνα, να της κρεμάσουν, παρά λίγο, τό κουτάλι..."

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

Σκυμμένη στο γράμμα, χάνεται ξανά στα περασμένα...

